

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Studia Podyplomowe Zawód Nauczyciel Przedmiotów Zawodowych

Materiały dla uczestnika
Moduł: Dydaktyka - Samokształcenie

Opracował: Andrzej Łaziński
Recenzował: Janusz Moos

-1-

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Budżetu Państwa
Biuro Projektu: Wyższa Szkoła Informatyki w Łodzi, 93 – 008 Łódź, ul. Rzgowska 17a, tel. 042 275 01 00 wewn. 455 lub 190, fax 042 640 33 55,
www.podyplomowe.zawodowe.wsinf.edu.pl

Punkt Rekrutacyjny: Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, ul. Kopcińskiego 29,
90-142 Łódź, pokój 101, tel 426783378 wew. 101

Publikacja udostępniana bezpłatnie

Samokształcenie

W edukacji ustawicznej szczególnie istotnym procesem jest samokształcenie (w literaturze pedagogicznej funkcjonują określenia: samoedukacja, samokierowane kształcenie, autonomiczne uczenie się czy autodydaktyka; wyróżniające inne aspekty samodzielnej nauki).

Samokształcenie jest zarówno procesem oświatowym, jak i stylem życia, które charakteryzuje aktywne poznawanie świata i siebie. Uprawiamy formy samokształcenia gdy czytamy gazetę, książkę czy oglądamy filmy popularno-naukowe.

Samokształcenie jest procesem edukacji prowadzonym świadomie i aktywnie przez osoby podejmujące naukę.

Istota samokształcenia to:

- działanie świadome,
- działanie celowe,
- działanie samodzielne,
- działanie aktywne,
- samokontrola.

Efekty samokształcenia nie są sprawdzane przez nauczyciela, lecz są weryfikowane przez: wykonywanie pracy, osiągnięcie sukcesów w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, rodzinę.

W. Okoń sformułował pojęcie samokształcenia „osiąganie wykształcenia poprzez działalność, której treści, cel, warunki i środki ustala sam podmiot”.

Samokształcenie jest to proces: nieustanny, celowy i świadomie zamierzony w trakcie którego człowiek samodzielnie się doskonali aby lepiej spełniać swoje zadania i rozwiązywać problemy życiowe, kształtuje wiedzę ogólną lub kwalifikacje zawodowe. Ideałem samokształcenia jest aby przekształciło się w stałą potrzebę życiową człowieka oraz stanowiło bazę dla kształcenia ustawicznego.

Jednym z ważniejszych zadań współczesnej szkoły jest wdrażanie uczniów do samokształcenia.

Samokształcenie spełnia funkcję adaptacyjną (przystosowanie się do zmieniających się warunków) i rekonstrukcyjną (twórczą).

Potrzeby samokształcenia:

- potrzeba poznania świata,
- potrzeba sprawnego działania,
- potrzeba poznania siebie,
- potrzeba własnego rozwoju.

Samokształcenie wywołuje określone zmiany w osobowości człowieka. W procesie samokształcenia wyróżnia się następujące ogniwka:

1. diagnozę problemu,
2. koncepcję doradczą,
3. wykonanie.

W dwóch pierwszych ogniwach powinien dominować nauczyciel, natomiast w trzecim ogniwie „samouk”; są to dwa oddzielne procesy. Samokształcenie jest to ciąg logicznie ze sobą powiązanych czynności uczącego się mający na celu dobrowolne i samodzielne przyswojenie sobie pożądanych informacji i umiejętności, oraz sprawności intelektualnych i manualnych.

Do wdrażania samokształcenia muszą być spełnione następujące warunki:

1. opanowanie podstaw teoretycznych danego zawodu,
2. opanowanie podstawowych sprawności operacyjnych i manualnych,
3. atrakcyjne motywy podjęcia samokształcenia,
4. umiejętność określania swoich potrzeb oświatowych (formułowanie celów ogólnych i szczegółowych),
5. planowanie właściwej kolejności osiągnięcia założonych celów,
6. zidentyfikowanie podstawowych technik samokształcenia,
7. prawidłowe wykorzystanie wiadomości i umiejętności ukształtowanych drogą samokształcenia,
8. higiena pracy umysłowej.

Efektywność samokształcenia zależy od:

1. planowania pracy,
2. umiejętności poprawnego rozumowania i obserwacji,
3. rzetelności i wytrwałości,
4. samokontroli i samooceny,
5. pamięci i zapamiętywania,
6. krytycyzmu,
7. aktywności i samodzielności.

Najważniejsze metody i techniki skutecznego samokształcenia to:

- szybkie czytanie,
- umiejętność słuchania i notowania,
- korzystanie z notatek,
- wykorzystywanie doświadczeń zawodowych.

Szybki postęp w nauce i technice, podążanie za zmianami kulturalnymi i społecznymi („jedyną stałą cechą współczesności jest zmienność” – Alvin Toffler) wymusza na nauczycielu ustawiczne doskonalenie zawodowe, zaniedbania nauczyciela który nie dokształca się systematycznie odbijają się na uczniach.

Gdybym po uzyskaniu dyplomu zakończył proces uczenia się moje zajęcia ze słuchaczami stanowiłyby „historię” techniki. Jeżeli chcemy zdążyć za nieustannie zmieniającą się rzeczywistością musimy się uczyć przez całe życie.

Rozwój techniki cyfrowej wprowadził nową koncepcję uczenia się **konektywizm** czyli wykorzystanie sieci informatycznej z jej różnymi węzłami. Nie wszystko musimy mieć w głowie, wiedza może znajdować się poza nami (bazy danych). Połączenie się z tymi bazami uruchamia proces uczenia się. sama czynność łączenia się staje się ważniejsza niż to co aktualnie wiemy.

Teoria konektywizmu zakłada, że decyzje podejmujemy na podstawie określonego zasobu informacji, a ten nieustannie się zmienia (ciągle dołączają do niego nowe informacje). Kluczową kompetencją jest rozróżnianie co jest istotne, a co nie.

Porównanie uczenia się tradycyjnego i konektywnego

Uczenie się tradycyjne, dzisiejsze	Konektywne uczenie się – w szkole jutra
Zapamiętywanie faktów, dat, szczegółów...	Łączenie się z zasobami informacji
Rozumienie procesów i zjawisk	Gromadzenie wiedzy w urządzeniach
Kształcenie pojęć	Odnajdywanie (poszukiwanie) wiedzy
Ćwiczenie umiejętności	Tworzenie i utrzymywanie połączeń
Rozwiązywanie różnych zadań przedmiotowych teoretycznych i praktycznych	Spostrzeganie związków między obszarami, ideami i konceptami
Nabywanie osobistych doświadczeń	Krytyczne myślenie
Rozwiązywanie przykładowych testów	Wybieranie treści uczenia się i samodzielne podejmowanie decyzji

Tab. 1. Uczenie się tradycyjne a konektywne

Źródło http://edunews.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1077&Itemid=5

Ćwiczenia

1. Relacje między motywacją, a samokształceniem.
2. Działania nauczyciela, a umiejętności samokształcenia uczniów
3. Jakie działania powinien podejmować nauczyciel w danym obszarze przedmiotowym, aby rozwijać umiejętności samokształcenia ucznia zdolnego i motywować go do samodzielnej pracy?
4. Sposób postępowania, aby samokształcenie było efektywne:
5. Rola i funkcja nauczyciela w procesie samokształcenia
6. Model konsultacji zbiorowej
 - a) zadania konsultanta
 - b) zadania słuchacza

Bibliografia

1. Moos J. Liceum techniczne. Założenia programowo-organizacyjne. Radom 1996, Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji
2. Okoń W., „Zarys dydaktyki ogólnej” Wyd. PZWS Warszawa 1968
3. Karaś S., „Sztuka samokształcenia” Wyd. Sorus, Poznań 1994
4. Karaś S., „Samokształcenie w zawodzie” WS i P Warszawa 1980
5. Pótorzycki J., „Dydaktyka dla nauczycieli” Wyd. Novum Płock 2002
6. Płocka J. „Sekrety samokształcenia” Wydawnictwo „Złote myśli” Gliwice 2008
7. Prezentacja „Rozwijanie umiejętności samokształcenia i sztuka motywowania” Krzysztof Broćlawiak
8. Strony internetowe [www. akademiawiedzy.com/psychologia.html](http://www.akademiawiedzy.com/psychologia.html); [www. infoport.pl](http://www.infoport.pl) (Polski Uniwersytet Wirtualny); [www. kariera.pl](http://www.kariera.pl)